

Overweging Feest van de heilige Drie-eenheid

Thema: God kunnen we nooit kennen

Lezingen: Spreuken 8,22-31 en Johannes 16,12-15

Zondag 12 juni '22

René Hornikx, pastoraal werker

Goede mensen,

Een overweging houden over de heilige Drie-Eenheid is een onmogelijke opgave.

Omdat beelden en woorden tekort schieten om het geheim, het mysterie van God te verduidelijken.

Het is nog moeilijker dan uit te leggen waarom ik van mijn vrouw houd. Ik wil het wel proberen, maar laat mijn poging dan niet meer zijn dan cirkelen rond een geheim.

Op de vraag: Kunnen we God ooit kennen?, moet ik dan ook stellig antwoorden met "neen".

Als ik begin breken de woorden nog voor ik ze heb uitgesproken aan mijn vingers af. Woorden en beelden zijn en blijven ontoereikend om God helemaal te beschrijven.

Zo heb ik me ook afgevraagd of we een mens ooit echt kunnen kennen? Bij onze geboorte hebben we allemaal van onze ouders een naam gekregen. Met liefde hebben ze die naam voor ons gekozen, als een opdracht soms, met een boodschap, verwijzend naar het familieverleden of een inspirerend persoon.

Met die naam gaan we door het leven. Met die naam worden we aangesproken en bemind. Met die naam worden we tot de orde geroepen. En het is niet omdat de ander mijn naam kent dat hij mij ook echt kent. Zo vertelde me een arbeidspastor jaren geleden het volgende verhaal over een man -ik noem hem hier Piet- die in een metaal bewerkingsfabriek de vloer moest schoon houden.

In zijn karakteristieke gebogen nederige houding bewoog hij zich al vegend door de fabriekshal. Minachtend werd op hen neer gezien. Zijn uitstraling liet iets zien van een onderdanige man, die een van de minst gewaardeerde taken in het fabriek toegewezen had gekregen. Als hij met vegen klaar was, zat hij half verscholen en in elkaar gezakt op een schamele stoel. Piet woonde in een klein dorpje, enkele dorpen van de fabriek verwijderd. Op een zondag was er feest in zijn dorp. De arbeidspastor was uitgenodigd en wat ziet hij. De veger in de fabriek had een voorname functie in de fanfare van het dorp. Fier rechtop stapte hij voor de fanfare uit. Vol ongeloof stond de arbeidspastor sprakeloos naar Piet te kijken. 'Niet te snel oordelen' was het advies van de arbeidspastor aan mij, 'want een mens ken je nooit helemaal.'

Wij allen vervullen verschillende functies en bewegen ons in verschillende kringen. In al die kringen zijn we net even iets anders, afhankelijk van onze functie. De enige die mij het beste kent doorheen al die functies en groepen ben ikzelf.

Zo is het ook met God. Door de naam van God uit te spreken, kennen we God niet. We hebben nu eenmaal onvoldoende woorden en beelden om aan te geven wie God is.

Zo heb ik vaak in mijn leven stilgestaan en gezocht naar wie God voor me was. Met mijn verstand lukte dat nooit helemaal. Ja ik kwam wel tot een omschrijving die me op dat moment aansprak. En in mijn zoektocht stelde ik vast dat velen gezocht hebben en geprobeerd hebben om God in woorden of beelden te vangen. En toch lukte dat nooit.

In de Bijbel krijgt God vele namen. Ik noem er enkelen: De alfa en de omega, de herder, de Allerhoogste, de Pottenbakker, de Eeuwige, de Rechtvaardige, de Machtige, De Enige.

De veelheid van namen voor God in de Bijbel geeft aan dat het ook voor de schrijvers van de Bijbel moeilijk was om God te omschrijven, vast te leggen in woorden en metaforen. Op de vraag van Mozes naar de naam van de Enige is antwoord: "Ik ben ik ben". En de vele vertalingen hiervan: "Ik ben die ik zal zijn. Ik ben er toch! Ik ben er voor jullie. Wees niet bang, Ik zal er zijn. Ga, Ik laat je niet in de steek."

Het woord "zijn" komt in de opsomming veel voor. De naam van God is afgeleid van het werkwoord "zijn". God is te doen. Hoe dan? Door er te zijn voor een ander die troost, hulp, aandacht of wat weet ik nog meer nodig heeft. En vooral aandacht en liefde. En als mens zijn we niet in staat om alle noden van mensen te lenigen. Daarvoor zijn meer mensen nodig met verschillende kwaliteiten. En waar die verschillende menselijke kwaliteiten bij elkaar komen bv. bij een gecompliceerde heelkundige ingreep wordt iets voelbaar van wie God kan zijn. Lang heb ik me opgetrokken en vastgehouden aan het beeld dat God een ultiem knooppunt is van menselijke relaties. Want waar mensen bij elkaar zijn en zoeken naar wat voornaam is in hun leven, daar komt God aan het licht, wordt de Enige voor ons openbaar of beter vangen we een glimp op van wie God is: liefde, onvoorwaardelijke liefde, vrede en vreugde en harmonie. In één woord "shalom". Augustinus duidt God bij voorkeur aan met het woord liefde.

Maar het zoeken naar wie God is, blijft nog steeds een geheim. Woorden, beelden, voorstellingen en metaforen kunnen enkel helpen om te laten zien dat God een mysterie blijft.

In het beginnende christendom was de vraag naar wie God is hoogst actueel. Er is lang nagedacht hoe men het geheim zou kunnen duiden om God voor mensen inzichtelijk en invoelbaar nabij te brengen. Het zoeken naar God heeft iets van blijven cirkelen rond een geheim.

Iemand probeerde het met water. Water kent verschillende vormen. Als het vriest is het ijs. Als je onder de douche staat zie je damp en als je door de regen loopt voel je water. Ijs, stoom en regen zijn alle drie water en toch verschillend. Water is niet te scheiden maar in vormen wel te onderscheiden.

De Ierse Saint Patrick zou tijdens zijn preken een klavertje drie gebruikt hebben om de eenheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest uit te leggen. 'Zoals een klaverblad één is en toch drie bladeren bevat,' zei hij, 'zo is het met God: Hij is één en tegelijk drievoudig.'

Zo is men in de eerste eeuwen van het christendom tot de drie-eenheid gekomen om het geheim van God voor gelovigen duidelijk te maken. Het gaat bij de drie-eenheid om relaties. Niet en nooit om vaststaande feiten. Een van de kenmerken van relaties is dat ze voelbaar zijn en kunnen veranderen. Het gaat bij de drie-eenheid om familiale relaties: vader en zoon, moeder en dochter, vader en dochter, moeder en zoon. En die blazen elkaar wederzijds aan, inspireren elkaar, maken elkaar enthousiast.

Ik ben op zoek gegaan naar een Bijbelse invulling voor de drie personen die onderscheiden maar niet gescheiden kunnen worden.

God als Vader, als Moeder is de God die leven geeft, soms ver weg is en soms heel intiem nabij; de God die luistert naar onze vragen en ons richting wijst in het leven. God is de Tora, die ons op koers houdt en ons terecht wijst. Maar boven alles blijft God trouw. De Enige laat ons nooit los. Op de Enige mogen we vertrouwen, we mogen vast en zeker zijn dat de Enige ons nooit in de steek laat. Voor mij klinkt hier sterk geloof in door.

God als Zoon, als Dochter is de God die dichtbij is, die vraagt dat wij luisteren naar de richting die God als Vader, God als Moeder ons wijst. God als Zoon /als Dochter laat ons zien hoe wij kunnen omgaan met mensen, niet boven hen gaan staan, niet onder hen, maar op gelijke hoogte zodat we elkaar in de ogen kunnen kijken en elkaar tot leven roepen. Op gelijke hoogte om zo elkaar te verstaan en vrede maken, liefde delen en vreugde beleven. Hier zou ik nu het woord liefde aan toe willen voegen.

En tenslotte God als de heilige Geest, is de God die licht is in de duisternis van ons bestaan, die kracht, hulp en troost is en in ons woont. Die ons leven vruchtbaar wil maken. De heilige Geest is God, zoals Hij bezig is in ons en in

onze geloofsgemeenschap. Het is de God die aanblaast, in beweging houdt. De Geest die ons bezielt, zodat we in Jezus' geest verder leven. Bij de heilige Geest denk ik aan hoop. Want zonder hoop op Gods nieuwe wereld is er geen leven.

Welke voorstelling we van God ook hebben, God blijft bewogen om ons. God is geen onbewogen beweger, zoals Aristoteles aannam, maar een bewogen beweger. En dit is tevens Gods opdracht aan ons: bewogen zijn om het geluk van de ander.

En als ik morgen gevraagd wordt wat de heilige Drie-Eenheid voor mij betekent, zal ik het iets anders vertellen dan vandaag. Zo blijft God voor mij een geheim. Een ding weet ik wel, God is niet mannelijk en niet vrouwelijk, maar beiden tegelijk. Jammer dat de traditie ons een eenzijdig beeld van God heeft geschetst.